

lice pa letajo agenti, sansiri *) od mize do mize, vsak gleda, da bi napravil izdaten dobiček.

Prve novine, ki dojdejo, vsprejete so radostno. Skozi to ogromno dvorano, kakor da je šinila električna iskra ob vsakem naznanilu, ki dospe z borze. Stotine glav se vzdigne, stotine oči napne, stotine ust zine, stotine vprašanj navstane vse vprek, in tudi odgovorov. V vsakem kotu, povsodi, kamor se obrneš, kamor pogledaš, vidiš evropejski sag živečih stvari. Slišiš španjski, francoski, italijanski, angleški, hrvatski, grški, holandski, švedski, arabski, pa ruski in nemški. Tu vidiš oči živih, ognjenih, mrzlih in zaspanih. Tu vidiš obrazov, na katerih moreš brati mir in zadovoljnost, pa tudi takih, kateri so izraz obupanja. Povsodi šum, žvenketanje posodja, ropotanje stolov, hoja, vprašanja poslužnikov, ki ti ponujajo to ali ono, in kdor ni trdnih živcev, ne more strpeti v tej mešanici.

Politične stvari.

Kako so uporniki odstavili bolgarskega kneza Aleksandra.

V „Pester Lloyd“ nahajamo sledeč nadrobni popis odstavljanja bolgarskega kneza Aleksandra, ki bo gotovo zanimal tudi „Noviške“ čitatelje.

„Po noči od petka na soboto bil sem v družbi gospodov in bila je ura 2 po polnoči, ko smo se napotili domu po poti, katera pelje memo palače kneževe. Ko se palači bližamo, čujemo na enkrat enakomerne korake prihajajočih vojakov, kmalu potem nastane polglasen ropot na grajski straži in tihoto jutranjega mraka preletel je strašni, raztresljiv klic groze in na pomagaj. Potem bilo je zopet vse tiho, mrtvaško tiho; nekoliko vojakov na straži, ki so se hoteli staviti v bran, bilo je umorjenih. Drugi bili so na besede pokorni in so se udali brez ugovora. Bil je en batalijon, ako se ne motim, batalijon s Kestendil-a in dve kompaniji zbrani iz gojencev šole plemičev, ki so tje prišli in zasedli vse dohode k gradu.

To je bila tedaj vsa posadka v Sofiji, ker druge vojake so zadnje dni premestili v Slivnico, deloma z namenom, da bi imeli tam večje vaje, deloma pa v previdnosti zaradi srbskega oboroževanja. Kakor se je namreč sedaj pokazalo, dohajale so bolgarski vladi uže več tednov prav redno kriva zaupna naznanila obsega, da se Srbska oborožava in nepričakovano na skok pripravlja. To stanovitno sumničenje Srbske pogodilo je namenom Cankovčanov, bolgarska stolnica bila je zadnje dni spraznjena vojakov in ostal je tam edin batalijon, kateremu je bil poveljnik Grujev, mlad, častilakomen višjerad, ki je bil dogovorjen s Cankovim in metropolitom Klementom. Ko so se vsi vhodi in stopnice gradu zasedale, izbudil se je vsled ropota eden dvornih uradnikov, ki je spal v pritličji. Ko se je ta ozrl na dvorišče, bil mu je takoj položaj jasen. Omeniti je, da je knez v petek dopoldne prejel brezimno pismo s svari- lom in naznanjenjem vse zarote. Knez, čegar neustrašljivost je znana, smejal se je pretenju, jo je prečital svojim zaupnikom in bratu ter pismo vrgel v koš.

*) Sansiri, kakoršnih je po vseh pomorskih mestih, zvečine so propalice, ki brezstidno trgujejo z mornarsko kožo in mornarskim krvavim zaslužkom. Mornar, ki se hoče vkreati, priporoča se sansiru; kapitan namreč ne išče sam mornarja, on gré k sansiru in pové, koliko in kakošnih mož potrebuje.

Dotični dvorni uradnik planil je takoj v sobo princa Franca Josipa, ta je takoj stopil na dvorišče in zarotnikom naproti. Nastalo je hudo besedovanje, katero je bilo tako glasno, da je kneza Aleksandra zbudilo. Ta je malo minut kasneje le deloma oblečen prišel na dvorišče poleg svojega brata. Kaj se tukaj godi? vpraša. Zapovedovalna prikazen kneževa napravila je mogočen vtis na za zarotnike, ki so se nehoté priklonili in pri prihodu kneževem omolknili.

Grujev, ki je z dvema častnikoma stal v prvi vrsti, poprime potem besedo ter razloži mirnim in merjenim glasom knezu, da blagor Bolgarske zahteva njegov odstop. Knez zavrnil je na kratko to zahtevo, ne da bi se bil spustil v razgovor z zarotniki. Grujev postaja na to drznejši, kaže skoz okno na pred grad prihajajočo vojno ter pravi, da vsa vojna silovito zahteva odstop knežev in varstvo cara vseh Rusov, katerega je on, knez, tako hudo žalil. Kazanje na spodaj uvrstene vojake, pogled na nadepolno vojaško mladež bolgarsko, katera je prvi korak v mlado življenje pričela z izdajo svojega vojaškega poveljnika, katere je osebno ustanovil in vredil, je pretresljivo vplival na kneza. S čelom slo- neč na steklu okna strmi knez nekaj časa na vojake zunaj, potem se obrne in reče milega glasu: „Naj pa bo, spišite odpovedno pismo, podpisal bom. Ako me vojna zapusti, častniki in vojaki, katere sem k zmagi vodil, potem nimam v tej deželi ničesar več iskati. Pišite, kar hočete, pa urno.“ Potem zapusti knez vežo pritličja, kjer se je to godilo ter odide po stopnicah v prvo nadstropje, kjer je bila spavnic, da bi se oblekel popolnoma. Zarotniki pa so imeli odpovedno pismo uže gotovo v žepu, sledijo tedaj knezu za petami in ga ne spustijo več spred oči ter mu zgoraj v sobi predložé pisanje v podpis. Knez molče prečita pisanje ter podpise z neomahljivo roko: „Aleksander, Bog varuj Bolgarsko!“ Potem se je knezu nujno naznanjalo, da naj takoj od- potuje.

Izrekel je, da je k temu pripravljen, zahteval je pa vožnjo nastopiti v družbi svojega brata princa Franca Josipa. To se mu je dovolilo pa z dostavkom, da mu bo princ sledil v drugem vozu, dalje pa, da se nihče izmed kneževe bližine ne sme potujočim pridružiti. V obče se je s knezom ravnalo vljudno, samo da ga nobeden zarotnikov ni imenoval „Visokost“, ampak prosto „knez“.

Potem oblekel se je knez do dobrega ter šel v spremstvu enega majorja, Grujeva in dveh častnikov na strani v 150 korakov oddaljeno vojno ministerstvo, kamor so kasneje tudi princa Franca Josipa pripeljali. Med tem pripeljala sta se dva vozova, v enega vsedel se je knez Alesander, v drugega princ Franc Josip, k vsakemu dva častnika in oborožen vojak na sprednji sedež. Nekoliko konjikov jahalo je spred, nekoliko zad. Bilo je ob 1/2 3. uri zjutraj, ko sta se oba vozova jela tirati na cesti proti Berkovici in Ginci soteski.

Predno so se vozovi odpeljali, rekel je knez Grujevu: „Jaz nimam pri sebi nič denarja, naročite vendar, da gospod Menges pride.“ Ta, rodом Nemec in potrjen zaupnik knezov, oskrboval je namreč kneževo zasebno premoženje. Zarotnikom pa je bilo ležeče na tem, kneza kar prej moč spraviti iz mesta ven, zato niso nikakor hoteli dovoliti, da bi se sešel s kako osebo njegove bližine, odgovoril je tedaj Grujev, da bo on sam skrbel, da gospod Menges knezu doloži denarja v Lompalanko, kar se je še tisti dan zgodilo.

Po odhodu kneževem podali so se zarotniki k metropolitu Klementu, kateri je poleg Cankovega smatrati za dušo upora. Med tem razdelil se je batalijon v male stražne oddelke, kateri so zasedli javna

poslopja in pa one hiše, v katerih so stanovali ministri, odlični ptujci in znani pristaši Karavelovi; iz teh hiš se ni spustil nihče, še celó posli ne, ki so zjutraj hoteli po vodo, tudi notri se ni spustil nihče. Ob enem so hodile patrole po cestah in so gonile ljudstvo, kateremu se še sanjalo ni, kaj se godi, v cerkev. Vsakemu, ki je stopil v cerkev, dajali so za to nastavljeni ljudje v roke po en do dva rublja. To ravnanje je bilo posebno po godu mlekarjem in kmetom z okolice, ki so se s svojimi pridelki pripeljali na trg ter so bili prijetno iznenadeni, ko se jim je dajal denar, ne da bi bili za-nj morali dati blaga.

Pred 5. uro opravljal je metropolit službo Božjo in je pri nji vernim naznanil: Bog je bolgarsko ljudstvo rešil kneza Battenberškega in ga zopet pripeljal v varstvo mogočnega cara vseh Rusov.

Po končani službi Božji vstrelili so zbrani vojaki pred cerkvijo trikrat, da bi slavili veselo dogodbo. — To streljanje je še le zbudilo boljši del prebivalstva, katero je začudeno hitelo na ceste ter ni moglo razumeti čuvši, da se je knez odpovedal, tudi odpeljal in da se je ustanovila nova vlada.

Ljudstvo se je med tem gnalo pred ruski konzulat. To je hiša z enim nadstropjem in balkonom. Na balkonu so stali Bogdanov, oskrbovalec ruskega konzulata, njemu na desni metropolit Klement, na levi pa Cankov, v ozadji bil je Grujev.

Metropolit vzdignil je svoje roke rekoč, da hoče blagosloviti ljudstvo, in ljudstvo je pokleknilo, da prejme duhovski blagoslov. Med tem so agitatorji kričali „ura!“ ter so Bogdanova prosili pomoči, katero jim je v imenu carovem tudi obljubil. Tako je tekla ta stvar in le malo ljudem se je sanjalo o resnici in pa da je bilo samo pest ljudi, ki so vse priredili. Še le mnogo kasneje v teku dneva, ko se je zvedela resnica, prišlo je prebivalstvo k zavednosti in je očitno preklinjalo hudodelnike, ki so kneza pregnali.

Po kakošnih sredstvih so zarotniki segali, razvidi se iz sledečega: Iz zasedenih hiš ni smel nihče stopiti, vsakemu brez razločka žugalo se je z vstreljenjem. Zastopnik baron Hirsch-ev v Sofiji predril je okoljenje, pa takoj žvižgali ste za njim dve krogli, potem je previdel, da je boljše, vrniti se in tiho ostati v stanovanji. V soboto in nedeljo podpisavale so se vse depeše in vsi ukazi z imenom Karavelovem in onim vojnega ministra Nikoforovega. Oba sta ugovarjala in žugala, posebno Nikoforov vedel se je kot besen. Podtikanje imen se je nadaljevalo in le tej slepariji pripisati je pičli vspeh, ki se je dosegel začetkom. — Med tem se je ubogemu ljudstvu delilo obilno denarja, pa omikanci so glasno izražali nevoljo v kljub pretečemu vladanju.

Pred vsem zaukazalo se je, da se ne smejo nikakoršne depeše odpošiljati, celó one diplomatov ne. Po tem dogovorila sta se nemški in avstrijski zastopnik in sta svoje poročila po zaupniku odposlala z naročilom, naj jih v Pirotu odda na Dunaj in v Berlin. Na meji so posla prijeli. Hotel je v Sofijo telegrafirati, da bi nemškemu zastopniku naznanil, kaj se je zgodilo. Pa depeša se ni sprejela, potem se je vrnil sam. Nemški zastopnik podal se je k Cankovu ter je z njim govoril tako, kakor se gre. Potem je Cankov takoj dal povelje, posla pustiti. Ta je odšel in je srečno došel v Piroto. Takih dogodb primerilo se je nekoliko, pa samo nemški zastopnik imel je vspeh s svojim ugovorom.

Tako poroča „Pester Lloyd“ v očividno Nemški prijazni, Ruski nasprotni pisavi. Koliko je na tem resnice,

koliko pa kinča, pokazala bo bližnja prihodnost. Jedro poročila pa potrjujejo uže novejša dogodbe same, vrnitev kneza Aleksandra v Bolgarsko.

Naši dopisi.

Iz Ljubljane. — † Stolni prošt Josip Zupan. Po dolgi, mučni bolezni sklenil je gospod stolni prošt Josip Zupan minulo nedeljo zjutraj v 76. letu starosti svoje, časti Božji posvečeno življenje. Pokojni bil je rojen v Kropi dne 12. marca 1811. leta, mašnika posvečen dne 3. avgusta 1836. l. in je toraj začetkom ravno minulega meseca obhajal 50letnico svojega mašništva. Leta 1839. bil je za kaplana stolne cerkve poklican v Ljubljano in je toraj polnih 47 let nepretrgoma deloval za čast Božjo v stolni cerkvi ljubljanski, začetkom kaplan, kasneje župnik, kanonik, dekan in konečno kot prošt. Ni čuda, da je skoraj vse stareje prebivalstvo ljubljansko osebno poznal, kakor so nasproti Ljubljancani njega poznali in čislali, kot izvrstnega govornika, spovednika, dobrega svetovalca in pomočnika v silah.

Pokojni bil je z velikim vspehom in hvalevrednim okusom skrbel za olepšanje stolne cerkve, bil je velik dobrotnik ubogih in izrekoma svoj rojstni kraj Kropo obdaroval je z izredno milostivo in radodarno roko. Kedar je bil čas političnih borb, ni se umikal, temveč odločno in brez ovinkov stal je spredaj med boritelji za našo narodno stvar dobro vedoč, da se borimo za nedotakljive svetinje narodeve.

Pogreb bil je v ponedeljek popoldne ob 4. uri in so pokojnega k grobu spremili: milostivi knezoškof Jakob, ves stolni kapitel, prošt novomeški 100. frančiškani, veliko število duhovščine, sorodniki in dolga vrsta meščanov ljubljanskih.

Bodi zemljica lahka blagemu gospodu!

— Gosp. c. kr. deželni predsednik baron Winkler vrnil se je minuli petek zopet nazaj v Ljubljano po prav kratkem odpustu *in pri pogrebu Zupana 29. vendar*

— O koleri na Kranjskem v Loškem Potoku *poletje bilo.* Hrvatske poroča uradna „L. Z.“, da se je v Travniku občine Loški Potok od 26. avgusta naprej pripetilo 6 novih slučajev obolenja za kolero, med katerimi sta se dva končala s smrtjo. Ena prej obolela oseba umrla je dne 29. avgusta. Od 9. avgusta naprej je toraj tam za kolero obolelo 17 ljudi, in to: 1 na Hribu, 15 v Travniku in 1 na Gori. Ker se je kolera v Travniku pokazala epidemična, je c. kr. deželna vlada tje odposlala s pritrjenjem ministerstva kot pomočnega zdravnika zoper kolero dr. Antona Žižeka z Ormuža.

— Ljubljanski kaznjenci kot gasilci na Koroškem. Ko je pred nekaj tedni v Kočah v Ziljski dolini na Koroškem nastal velik požar, bilo je, kakor časniki pišejo, ravno onih 66 kaznjencev z ljubljanskega grada, ki to poletje tam bivajo, da delajo zgrade proti hudournikom v Ziljski dolini, ki so z velikim vspehom branili razširjenje ognja, gasili goreče hiše, pomagali rešiti ljudi in premoženje in katerim se je zahvaliti, da se je samostan, cerkev in druga polovica vasi rešila.

Prav veseli nas, da celó tak del naših rojakov, ki so se težko pregrešili zoper kazensko postavo, celó za čas kazni ne delajo sramote deželi, temveč kažejo, da se boljšajo in da dejansko popravljajo, morebitiv razburjenosti in jezi, storjeno hudodelstvo. — Pa tudi sicer nas veseli, da se potrjuje ta poskušnja s kaznjenci, ker naša dežela ima še mnogo takega dela: osuševanja močvirja, zagrajenja potokov, prekladanja cest itd.

Pri takem delu koristili bodo kaznjenci občinam, deželi in državi z dovršenjem obče koristnih naprav, ka-